

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De precepto s[e]c[und]o .

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

De scđo p̄cepto.

Non assumes nomē dei tui in vanum. Exod. xx. **U**bi s̄m Aug. phibet iuramentum frivolum et etiā piurium. vterq; enī z qui p̄ nihilo iurat. z q̄ false iurat nomen dei assumit in vanum. **A** **S**ciēdū q̄ q̄libet debet sibi cauere ne assuescat iurare. Primo ideo. quia q̄ frequenter iurat repletur omni iniquitate. Unde Eccl. 23. Vir multum iurans replebitur iniquitate. z non recedet a domo eius plaga. Ergo illi qui solent frequenter iurare. pessimi homines efficiunt. z replebunt non solum cum vna iniquitate. s̄ cum omni iniquitate. Scđo quia ille q̄ licitum iuramentum facit ip̄e quasi laqueum ad collum suum ponit. iuxta illud Prouer. vi. Illaqueatus es verbis oris tui. z captus p̄p̄rijs sermonibus. Quando vero licitum iuramentum transgredit. ip̄e laqueo illo quasi p̄p̄rijs manibus se strangulat. Ergo quot iuramenta etiā licita quis facit. tot laqueos sp̄ualit̄ ad collum sibi ponit. z q̄ cito vnum de his transgressus fuerit tam cito seip̄m sp̄itualit̄ occidit. Tercio ille q̄ piurat fur z sacrilegus esse videt. Contrectat enim rē alienā inuito dño. z cum hoc rē sacram. qz nomē dñi in vanum assumit contra phibitōem illam sibi ac cuiuslibet homini factam in secundo p̄cepto vbi d̄r. Non assumes nomē domini dei tui in vanum. Ergo contra illud p̄ceptum sunt rebelles deoz inobedientes qui sic iurant. Quarto qz talis videt eē falsarius. hoc em̄ patet ex eo qz si q̄s sigillo alicui dñi sibi commissio ad p̄firmandā aliquā veritatē vteret ad aliud p̄firmandū. ip̄e falsarij iudicaretur. Sic cū d̄s pmiserit hoīb; vt assumant nomē suū ad p̄firmatōem p̄p̄riarū. sicutantur ad p̄firmatōem falsitatū. ip̄i falsarij sūt. z quo ad deū excomunicati excomunicatio eilla que habetur p̄ima ad Co-

rin. xvi. Si q̄s non amat dñm Jesum ch̄m. anathema sit. Quinto qz iste qui scienter piurat ip̄e p̄ter morē aliorū. peccantium vult deum inoluere in peccō suo. Cum em̄ iurare s̄m Aug. sit d̄cū in re stem adducere ad testificandum sibi. et scđm hoc talis inquantū in se ēvult malum s̄ malum facere q̄ crucifixoꝝ eius. Ipi em̄ intulerūt x̄po tantū malū pene ip̄e vult eum inoluere in malum culpe quod deterius est. Sexto. qz deterior videtur esse talis q̄ sunt in inferno. hoc p̄ qz cum in noīe ihu om̄e genu flecat celestium terrestriū z infernū. vt legitur ad Phil. ij. Ille q̄ piurat deterior videt eē illis q̄ sunt in inferno. qz nomē dei nō revertur. s̄ scient z p̄tinaciter p̄ ipsius sc̄m nomen iurat. imo aliqualit̄ videt eē deterior ip̄is demonib;. qz demones terrentur a nomē iesu. Septimo qz sacra scriptura notant dissuadet iuramentū propter magnum periculum piurij. Unde Matth. v. Ego aut̄ dico vobis. nolite iurare neq; p̄ celum neq; p̄ terram. Uñ Eccl. 23. Iuratori non assuescat os tuum. Multi em̄ sunt casus in illa. Unde Aug. in li. de mēdacio. Dico vob nō iurare oīno nescz iurando ex facilitate pueniatur ad consuetudinē. ex consuetudine et facilitate in piurium decidatur. Quia scđm Chry. sup̄ Matth. Nemo est q̄ frequenter iurat qn̄ aliquādo piuret. Ergo dñs phibet nobis signant in scđo p̄cepto dices. Non assumes. zc. **B** **S**ciēdū q̄ contra hoc p̄ceptum faciunt. xv. ḡna hoīm. **P**rimi nomiantes deū vane sine causa z timorez ex consuetudine quāuis hoc idē s̄reyz z licituz qd̄ iurāt. tamē peccant q̄ sic nomen dei sine causa et ratione noīant. vt d̄o p̄ deū cras ibo ad eccliam v̄l ad s̄monē v̄l p̄ deum cras comedam v̄l ieiunabo vel eq̄rabo. v̄l hoc v̄l illud faciam. z sic d̄ alijs iuramentis vt cōmunit̄. Sic in q̄tidianis iuramentis ex quadā leuitate. v̄l cur sup̄borum v̄l consuetudine factis peccat

B

De secūdo

venialit. cū talia iuramenta q̄ sic ex leu-
itate fiant non sūt sp̄ peccā mortalia. Nā
sicut dicit Raymū. Si iurat in cōi locuti-
onez aliqd̄ licitū. sic fit in iuramentis q̄
tidianis q̄ sunt sine solēnitare ex cursu
boz ex quadā leuitatez mala psuetudi-
ne d̄ re tamē licita. vt p̄ deū cras ibo ad
ecclesiam vl̄ comedā. hoc veniale ē. Con-
cordat Innocētius et etia3 Bern. i glo.
sup̄ capitulo. Sic n̄ris. Tamē sciēduz
q̄ n̄ ē cautū sic iurare quāuis vez sit ex
leuitatez psuetudie fiat. qz s3 Chryso.
sup̄ Barth. Nemo ē qui frequent iurat
quin aliqn̄ piuret. ¶ Scđi q̄ sciēt s̄m̄
iurāt siue ioco siue serio: mortale ē. quia
fm̄ b̄m̄ Tho. scđa scđe. q. 98. nō excu-
satur a mortali peccato qui iocose periur-
rat. quia non euitat diuinam irreueren-
tiam. imo quāntū ad aliqd̄ magis auget.
Itē scđm̄ eūdē b̄m̄ Tho. vt supra vbi
dicit q̄ ille qui ex lapsu lingue iurat: si q̄
dē aduertat se iurare et falsum eē qd̄ iu-
rat. non excusatur a peccō mortali. sic ne-
qz a dei contēptu. Si autem hoc nō ad-
uertat. tunc non videtur habere intētio-
nem inrandi. et ideo a crimine piurij excu-
satur. ista etiam patent in summa p̄sa-
ni. periurium. Quarto ex isto possum⁹
elicere q̄ isti incaute faciunt. qui in ioco
sciēter falsum iurāt trufando vl̄ deridē-
do alios. Itē non ē bonuz aliquibz mu-
lieribus que pueris suis iurant v̄bis qd̄
tamē factis non intēdunt. vt d̄ d̄o p̄ de-
um vl̄ p̄ animam meam si non tacebis
ad plateaz te. p̄iā. et sic d̄ alijs. ¶ Ter-
cij sunt qui sciēt dolose et fraudulenter
iurant. vt in p̄tractibz p̄imum suū de-
cipiēdo vt iurando rē suam meliorē esse
q̄ sit. vl̄ etiam q̄ plus sibi constiterit q̄
fecit. vel etiam q̄ plus sibi in illa ciuita-
te soluisset. Itē qui in sup̄iori parte po-
nunt qd̄ bonū ē. et in medio miscēt illud
quod defectuosum ē. Et sic iurant q̄ to-
tum sit sicut sup̄ius apparet. et sic p̄imum
suum decipiunt. Et oēs isti tenentur re-
compētare damnn̄ p̄ximū et duplicat pec-

cant p̄tra deum et p̄ximū. Unde Ihs
de summo bono. Qui dolose iurat du-
pl̄ reus fit. quia nomen dei inuanū su-
mit. et p̄imum dolo capit. Unde etia3
Aug⁹. d̄ verbis apostoli ser. 23. Tātuz
mali h3 falsa iuratio q̄ etia3 qui lapides
colunt timeant falsum iurare p̄ lapides
Tu vero nō times deum p̄sentem et de-
um viuētem. Item etiam quandoqz in
paruis aliqui deceptorie iurāt. v̄bi gra-
tia vt qui habent vendere codearia i ci-
uitatibus. vl̄ etiam rustici vitulos vl̄ o-
ues in villis. qui quandoqz multa iura-
menta faciunt q̄bus p̄imos suos deci-
piunt. Et quandoqz per talia iuramen-
ta modicum lucrantur. cum tamen qui-
libet christian⁹ p̄vno toto regno vl̄ p̄ to-
to mundo semel piurare non deberet.
¶ Item aliqui dicūt q̄ non possunt v̄-
dere vel emere nisi iurent. et allegant q̄ s̄
semp̄ veritatē deberent loqui et non iura-
re. oporteret eos mendicare. quod tñ nō
est verum. quod patet in Ps̄ dicere Nā
q̄ vidi iustū derelictū. nec semen ei⁹ que-
rens panem. Ergo q̄ iustus esset. et deū
veracit̄ p̄ oculis haberet. ip̄e eum nun-
quam desereret. Quarti sunt qui iurāt
p̄ orationez dubiam siue indiscretam vt
cum quis iurat de quo dubitat. et si ex-
posito et deliberato an̄o sic iurat. mor-
tale est. quia discrimini se exponit talis
sic iurans. etiam si postmodum cognos-
uerit q̄ vez fuit qd̄ sic sub dubio p̄tūc iu-
rauit tñ ḡuit peccat. Ergo si vnq̄ sic sub
dubio iurasti vl̄ aliquid sub fide tua as-
seruisti vel affirmasti. de quo tamen cer-
tam certitudinem non habuisti. cōfiteri
et penitere debes. ¶ Quinti s̄t
q̄ iurāt execrabilit̄ vt illi q̄ iurāt p̄ intesti-
na dei. vl̄ p̄ pulmonē dei. vel per caput
vel per alia membra dei. Et tal̄ sic iu-
rans si cleric⁹ ē. d̄z deponi. si laic⁹ fuerit
anathematizari. 22. q. p̄. Si q̄s p̄ capil-
lum. Itē irreuerent̄ iurādo. vt cū q̄s iu-
rat sine causa p̄ quinqz vulnera xpi. vl̄ p̄
mortē. vl̄ p̄ sanguinē xpi. hec em̄ iuram̄

precepto

ta quācumq; sint. tñ sūt vitāda: z p/
hibēda. qz sonāt in blasphemā z irreue-
rentiā dei. Magna em̄ ē dei irreueren-
tia. p̄iosa suavulnera inuanū assumere
vñ nob̄ tota salus effluxit. Ido si talia
iuramēta ex deliberatiōe fiāt sūt morta-
lia p̄cā p̄t qd̄ et̄ in aliq̄b; teris talia
iuramenta sic sunt restricta q; quicumq;
in talibus offendit. aurem vel linguam
vel digitum perdit. Si aut̄ talia iuramē-
ta fiāt ex cursu lingue v̄l̄ indeliberate.
tunc s̄m̄. **H**enricū d̄ firmaria sunt p̄cā
venialia sicut p̄mi motus infidelitatis.
Sed s̄m̄ b̄m̄ **A**ho. sc̄da sc̄de. q. xij.
Notandū q; blasphemā absq; deli-
beratione ex surreptione p̄t̄ringere du-
pl̄r̄. **U**no mō q; vñ nō aduertit hoc qd̄
dicit esse blasphemā. vt cum aliquis
subito ex aliqua passione in verba ima-
ginaria prozumpit. quoz; significatio-
nem non considerat vel aduertit hoc eē
blasphemā. considerans significata
verborum. **E**t tunc nō excusant a mor-
tali peccato. sicut nec ille q; ex subito mo-
tu ire aliquem occidit. **E**x illo possum⁹
elicere q; periculose iurant isti z blasphe-
mant. qui ex cōsuetudine mala sic iurāt
non habentes intentionem se emēdan-
di vel dimittendi. **E**t quandoq; tales a
deo puniuntur in eisdem membris in q;
bus deum blasphemauerunt z creatorē
suum z redemptorem. **E**t tales blasphe-
matores peiores sūt iudeis. quia christū
aliquālit̄ ignorantes vulnerauerunt z
crucifixerunt. **U**nde **A**po. **S**i cogno-
uissent nūquā dñm gl̄ie crucifixissent. I3
illa ignorātia eos nō excusauit. qz nolū-
erūt cognoscere ipm̄ eē filiū dei. **S**z ta-
les blasphemātes sciūt z credūt hūc esse
creatorē suū per cuius membra z vulne-
ra sic execrabilit̄ iurant. ergo ipse chri-
stus non potest pro eis rogare patres si-
cut p̄ crucifixoribus suis fecit. pendens
in cruce dicens **P**ater ignosce illis quia
nesciunt quid faciunt. **S**ed illi blasphe-
matores sciunt z cognoscunt q; p̄tra de-

um faciunt. quia ei⁹ filium in q̄ntum in
eis ēiteruz crucifigunt. **U**nd̄ aplūs ad
Neh. vi. **R**ursum crucifigentes filius
dei. **I**tem peiores sūt canibus. quia ca-
nis non mordet dominum suum sed ap-
plaudit ei. **S**ed blasphemus eodē ore
quo vinum bibit donū dei recipit. deū
blasphemar. **U**nd̄ p̄s **R**etribuebant
mibi mala p̄ bonis. **E**t alibi scriptuz ē
Eccl̄. xxix. **P**ascet z porabit ingratos z
adhuc amara audiet. **D**irū est q; de⁹
vñq; permittit vinum in abūdantia cre-
scere. cuz tot blasphemie sibi inferuntur
a potatozib⁹ ipsi⁹ vini. **I**tem tales pe-
iores sunt omni creatura. quia omnis
creatura laudat suum creatorem. imo
omnis creatura incitat ad laudandum
deum in continuo suo cursu. **A**rbores
z herbe se erigendo z crescendo supra se
erga creatorem suum. **A**ues in cantan-
do. sol in lucendo: z sic de alijs. **S**z blas-
phemans. in illo membro deum inho-
norat in quo euz ipse deus p̄ ceteris cre-
aturis honorauit. scilicet in lingua. **U**n-
de **A**ristoteles in libro politicorum **N**ul-
lum enim animalium naturaliter habet
sermonem nisi homo. **E**t hanc linguaz
homo accepit. vt deum laudaret p̄ ce-
teris creaturis irrationabilibus. **I**tem
blasphemā est peccatum diabolicum.
quia est loquela infernalis. **U**nd̄ **A**po-
caly. **B**lasphemauerunt deum celi p̄
doloribus. **E**rgo tales hīc addiscūt de-
um blasphemare. quod est opus dam-
natorum vt in futuro eo melius sciāt.
Item blasphemus habet linguam
diabolicam. quia diabolus loquitur p̄
blasphemos. sicut sp̄ritus sanctus p̄ bo-
nos. **U**nde **M**arthei decimo. **N**on e-
nim vos estis qui loquimini. sed sp̄ritus
patris vestri qui loquitur in vobis.
Sciendum q; aliqui dicunt si non
iurarem tunc nullus me timeret nec ali-
quis reputaret me aliquid esse vt ergo
timeantur z magis reputentur iurant vt
deum blasphemant. **O** miser homo

De secūdo

queris honorem vbi inuenies eternam
confusionē. **I**te aliq licet non p̄naciater
blasphemēt. tamē sanguinēz mortem
ch̄i frequent̄ z sine causa nominant vt
dicendo in vulgari. heilige blut es gat
dem also vbel. v̄ sic. heilige marter wie
ist es dir bescheben. z sic d̄ alijs. **I**te
aliq iurant z non nominant creatorē sed
creaturas. vt dicendo. **B**ocks blut.
Contra quos d̄t **A**ugu⁹. de p̄bis apl̄i
fmone. xxiij. **E**cce dico charitati vestre
q̄ q̄ false iurat p̄ lapidē piurus est. q̄/
uis non audiat. tamen eius creatorē
in testem accipit. **I**tem. **J**aco. v. **N**oli
te iurare neq; p̄ celum neq; p̄ terrā. **I**te
contra eosdem dicit ch̄s in euangelio.
Ego aut̄ dico vobis. nolite iurare. s̄ sit
f̄m̄o vester est est. non non. **E**t p̄ hoc p̄z
scilz ex p̄bis ch̄i q̄ rephensibiles s̄t̄ isti
qui toriens iurant. q̄uis p̄naciā non
blasphemēt. scz nominādo vulnera v̄
mortem x̄pi. **S**ed qui sic iurant. scz per
deum viuū. vel p̄ deum sanctum v̄ per
omnes sanctos sine omni causa z necessi
tate ex mala consuetudie. tales merito
cogitare deberent dictum x̄pi. qui dicit
Math. xij. **D**e omni v̄bo otioso q̄d lo/
cu. sue. ho. red. zc. **V**ultō strictius ex
iget̄ur a nobis ratio de talibus iuramē
tis **S**i aut̄ p̄ponis te emendare a modo
z p̄ba tua simplr scdm̄ dictum euange/
lij explanare scz dicendo est est. non non
Et si postmodum ex lapsu lingue iuras
tunc immediate cōteri debes de hoc. et
dicynum aue maria beate p̄gini tūc ip̄a
impetrabit tibi gr̄az a filio suo vt ampli
us eo melius tibi caueas ne recidues.
E **I**te quantitas hui⁹ p̄cc̄i p̄z
ex pena qua legitur punitum esse h̄ pec
catū tā i nouo q̄ i ve. testa. **U**n̄ legitur
Leu. 24. **E**cce igressus fili⁹ mulieris is/
raelitidis quē pepit d̄ viro egyptio iur/
gar⁹ cū viro israelita. **C**unq; blasphe
masserz maledixisset nomē dei adduct⁹
ē ad **M**oysem z **A**aron q̄ duxerūt eum
ad carcerem donec noscerēt qd̄ iuberet

dñs de eo fieri. qui locutus est ad moy/
sen dicens. **E**duc blasphemuz extra ca
stra z ponant illi qui audierunt manus
super caput eius. z lapidet eum popul⁹
vniuersus. quod z factum est. **D**einde
pmulgauit deus legē de pena blasphe
morum dicens: **L**oquere ad filios isra/
el. **H**omo qui blasphemauerit nomen
domini. morte moriatur. lapidibus op
p̄met eum omnis multitudo popul⁹.
Si iam omnes blasphematores lap
dari deberent q̄ plures iam in mundo
essent. **I**tem puniunt̄ etiam a deo quā
doq; i p̄sentivita. z hoc subitanea mor/
te. **U**nde refert **G**regorius in dialogo
q̄ q̄dam ciuis rome tenere dilexit quen
dam puerum quinq; annorum. qui cō/
suetus erat blasphemare nomen domi
ni. statim quando animo eius aliqd̄ ob
stitisset. **Q**uadam autē die cum pat̄ ei⁹
teneret eum in brachijs. clamauit puer
maliz nigri homines veniunt q̄ me tol
lere volunt. **Q**ui cum hoc dixisset. nomē
dñi blasphemauit z aiā reddidit **S**i
deus in puero quandoq; q̄nq; annorū
vindicauit peccatū istud. nunquaz par
cer adultis **S**ed si sunt qui plena vo
luntate disponunt solent̄ z manifeste
piurare. z anteq; piurant vidēt̄ piuri cē
sendi. qz d̄s non iudicat ex operib; s̄ co/
gitationib;. vt p̄z. 22. q. 2. **E**rgo si ynq;
ad iudiciū accessisti in illa intemōe q̄ p/
iurare voluisti. penitere z cōfiteri debes
qz coram d̄o piurus es. **E**xēplū d̄ duo/
b; ciuib; quoz vn⁹ cessit alteri summa
pecunie. **S**ed postq̄ termin⁹ solutiōis
aduenit. tūc ille simplr negauit pecuniā
Qui p̄ductus ad iudiciū. itez p̄stanter
negauit z ei p̄ pecuniā iurare voluit **C**ū
q; flecteret genua ad iurādū. obmutuit
z nihil loq̄ potuit. s̄ erect⁹ ecōuerso loq̄/
lam reacceptit **Q**ui itez sc̄d̄ a vice genua
flexit z piurare voluit tūc itez obmutuit
z sic manifeste omnibus innotuit q̄ pi
rare voluit. **S**eptimi cum quis iurat
se aliqd̄ facturū qd̄ est illicitū. sicut verbe

precepto

rare p̄ximū. vel vindicare se de isto quo
cūq; modo p̄t. vel etiam si bonū qd fa
ciēdū eēt. p̄ deo z p̄ p̄ria salute vellet fa
cere. vt elemosynam dare vel aliqūe ho
spitare. z sic de alijs. Si ex certa mali
tia sic iurat. periurat. z peccat sic iuran
do mortalit. sed non peccat p̄trauēien
do. **Unde Isido.** d̄ summo bono. In
malis p̄missis refāde fidem: z i turpi
voto muta decretum: Si autē ex abru
pto sic iurauerit. venialit peccat z i vtro
q; casu frangendum est iuramētum ta
le. qz non peccat frangēdo. sed peccauit
iurando. z p̄fiteri tenet maxie cum scien
terz ex p̄posito sic iurauit. sed non debet
soluere. **Unde Isido.** d̄ summo bono.
Non est obfuidandum iuramētum quo
malum i caute p̄mittitur. vt fornicari v̄l
occidere. zc. **Tolerabilius est nō iplere**
iuramentum tale. q̄ i flagitio stabiliter
p̄manere. **O**ctauū sunt q̄ iurant z in
fringunt postea. **U**trum autē ille qui cre
ditor iurassz soluere ad certū terminū z
hoc ei i fringeret sit cōfendus p̄iur⁹. **R**e
spōdeo sc̄dm **Hofst.** Si quādo iurabat
credebat se nō posse soluere tūc p̄iurabat
Si p̄o ab initio se credebat probabiliter
posse soluere non p̄iurabat z si postea fe
cit posse suum non est p̄iurus. **S**z si po
stea lapso termino posset z nō p̄solueret
p̄iurus esset. extra de dolo z cōtu. **C**on
cordat **Thomas** sc̄da sc̄de. q. 89 **Q**z
grauiter z multoties illi mēdaces delin
quunt q̄ p̄ximis suis sup certum termi
nū p̄mittunt. quod tamē nō intendunt
vel si intendunt. tamē postea posse suum
non faciunt. z sic p̄missum i fringūt z so
lutiōem de die i diem p̄tra voluntatē cre
ditoris p̄ducūt. **S**ed tamē sciēdum q̄
si aliq̄s paup̄ alicui creditori p̄mitteret
se solutuz sup certū terminū. z posse suū
facere: z si impedimentū interueniret q̄
soluere sup terminum nō posset. tūc tali
pauperi p̄longatio p̄pter deū cōcedēda
est. **E**t creditor cū tali charitate z cōpas
sione posset sibi terminū p̄longare q̄ de

us in extremis tempus vite sue sibi p̄lo
garet. z sic posset p̄pter h̄ gl̄iam de ei pro
mereri. **E**rgo multum reprehensibiles
sūt isti qui suos debitores angustant ter
mino aduentente. z cum sine damno ip̄
sorum solutiōem p̄longare possent. z ab
eis extorquent cum tamen alias libent
eis soluerent si possent. **E**t talibz immi
sericordibus remetietur eadem mensu
ra. **U**nde **Grego.** Dei misericordiam nō p̄t
p̄mereri q̄ misericors p̄ximo non fuerit
Beda super epl̄a **Jacobi.** Sine miseri
cordia iudicabitur ille. q̄ cū facere possz
non fecit misericordiam. **E**x quo maiorē q̄s
misericordiam a domino consecutus est. eo ē
iustius indigentī p̄ximo misericordiam de
negat. **N**on q̄ compulsus p̄ metu iur
rauit se aliq̄d daturū z huiusmodi non
soluit. qz tal' sc̄dm **Thomas** sc̄da sc̄de
q. 98. non excusat a peccato mortali nō
implens qd coacte iurauit **E**t **Ray.** d̄t
q̄ talis quantuscūq; fuerit metus nihil
lominus obligat dūmodo sit d̄ relicta
secus est de re illicita. **S**ed talis solues
qd coacte p̄misit p̄t illud repetere. et
alius coram deo semper tenet restituere
quicquid extorsit contra deū si saltez
indulgentiam peccatorum conseq̄ volu
erit. **I**tem qd si aliquis ex impetu iuras
set illd̄ qd deliberate non iurasset. **R**e
spondeo sc̄dm **Guil.** seruare tenet si est li
citu. **F** **D**ecimū q̄ maledicta p̄ba
p̄ferūt. sicut lutores faciūt maledicēdo
deo cū nō p̄sperant i ludo taxilloz. qui
culpā diabolicā retorquet i diuinā ino
centiā. **E**t idō dō maledicūt z sc̄tis qd
et horribile ē audire. **H**oz em̄ p̄uicioz
p̄cipēs sūt q̄ talibz p̄uiciatibz hospicia
p̄cedūt. v̄l q̄ vestimēta ip̄oz delusa diut
dūt v̄l q̄ cū ip̄is familiarit bibūt. v̄l ab
eis sorte luminis recipiūt. **O**ēs ei tales
sic maledicētes d̄o v̄l matri ei⁹ v̄l sanctis
non possunt absolui nisi ab episcopo v̄l
ab eius penitentiario. **E**t maxima debz
eis ip̄oni p̄nia. put d̄t extra de maledi
cis. statuimus. vbi plura d̄inuenies **H**

De secundo

in textu in glo. **E**xemplū legit̄ i ma-
riali magno. q̄ puer quidam educat̄ a
m̄re sua br̄am p̄ginē sp̄ deuote salutare
z saluauit p̄cipue in n̄citatib. q̄d faciē
do rap̄t̄ fuit a flumie cū ceteris pueris lu-
dentib. z maledicētib. Tandē submer-
sis oīb. alijs pueris p̄t̄ maledicōes su-
as ip̄m solū br̄a p̄go eī apparendo mox
saluauit. in sinu suo eū suscipiendoz con-
fortādo. **I**te aliq̄ etiā maledicūt creatu-
ris irōnabilib. cū ab illis offendunt̄.
Et in hoc oīdī magna stulticia homi-
nū q̄ brutis animalibus maledicūt. cū tñ nō
intelligāt. **I**te sc̄tis **T**ho. sc̄da sc̄de. q.
76. d̄r. q̄ maledicere irōnabilib. reb. i
quātū sūt creature dei. ē pecc̄m blasphe-
mie. s̄ maledicere eis s̄m se p̄siderat̄. s̄
ē ociosum z vanū z p̄ p̄ns illicitū. **I**tem
aliq̄ maledicūt p̄ximis suis. zt̄ frequē-
ter talis maledictio quam quis facit seu
dicat̄ proximo super caput ipsius male-
dicentis reuertitur. **U**nde **S**ene. xxvij.
dicat̄ isaac ad iacob filiū suū. **Q**ui male-
dixerit tibi. sic ille maledicet̄. **S**ic de iaz
loquitur de quolibet bono homine. cui
iniuste maledicatur. **Q**uia quicquid ma-
ledicēdo proximo tuo optaueris de hoc
tu reus eris secundum dei iusticiam.
Et deus iusto homini couertit maledi-
ctōem in benedictōem. **U**nd̄ ps̄. **M**a-
ledicent illi z tu benedices. **M**atth̄. v.
Beat̄ estis cum maledixerint vob̄ ho-
mines. **U**n̄ **A**ugustinus. **Q**ui iustus ē
z maledicatur. premium ei pro maledi-
ctione reddatur. **I**tem maledicere a deo
est illicitum q̄ etiā non est licitum ma-
ledicere diabolo. **U**nde **E**c̄ci. xxi. **C**ū
maledicet̄ impius diabolum. maledicet̄
ipse animam suam. **C**um enim diabo-
lus sit creatura dei. z sc̄dm suum esse bo-
nus. licet in voluntate sit malus pecca-
tum est ei malum optare. **U**nde legitur
cum **M**ichael archangelus cum dia-
bolo disputans altercatur d̄ corpore
Moȳsi. nō ē ausus vitium ei inferre blas-
phemie. s̄ dixit **I**mperet tibi dominus.

q̄ si **M**ichael archangelus cū diabolo ad-
uersanti blasphemiam dicere noluit sed
modesto sermone euz coercuit. q̄nto ma-
gis hominib. omnis blasphemia est ca-
uēda. **I**te aliq̄ maledicūt vxorib. suis.
Unde refert **C**esari⁹ in dialogo. q̄ qui-
dam dixit vxori sue. vade in nomine di-
aboli. z diabolus statim in eā intrauit. et
eam grauit̄ vexauit. de q̄vir multum
contristat⁹ fuit. z ampli⁹ senūquam vxori
nec alicui homini v̄ alicui creature ma-
ledicere promisit. **I**tem aliqui maledi-
cunt propijs filijs quos genuerūt. **U**n-
de idem **C**esarius in dialogo suo nar-
rat de quibusdam parentibus qui ha-
buerunt puerū sepius flentem. cui ex ira
vna vice maledicentes dixerunt. **T**ace
as q̄ diabolus te habeat. **E**t diabolus
mox arripens puerum euz corpore z a-
nima ab oculis eoz abstulit. **E**t aliq̄ si-
bi p̄s maledicunt propter infirmitates
corporis. vel propter amissionem reruz
tēporalium. vel etiā propt̄ aliam quā-
cunq; tribulationem z angustiam. **E**xē-
plum de clerico quatuor annis infirma-
to. **Q**ui dixit. **D**e⁹ tu accepisti mihi cor-
pus. et ego accipio tibi animam z dabo
diabolo. **E**t dixit **D**iabole accipias mi-
hi animam. quod diuino iudicio statim
factum est. **I**tem aliqui maledicunt di-
uine voluntati. vt faciunt isti qui male-
dicunt aure pluuiali. **E**xemplum legit̄
in dialogo **C**esarij. q̄ miles quidam tē-
pore messis sicut z ceteri conuicani sui.
cum per aeris intemperiem ad colligen-
das fruges impediretur. vidēs a parte
occidentali aerem obscurari nubesq; ori-
ri dixit. **E**cce ibi iterum diabolus ascen-
dit. **V**ix sermonem finierat. z ecce orta
tonitrua filium eius in sinu nutricis per-
cusserunt. ipsa incolumi permanente. s̄
z in alijs eius rebus sc̄licet segetibus iu-
mentis blasphemus ille est flagellat⁹.
vt disceret de cetero non blasphemare.
Unde stultum est valde vt homo mor-
talis cinis et vermis ponat in celum os

precepto

suum. murmurādo contra creatorē suū
rephendendo eū in factis suis. **Q**ue
ritur vtz maledictio sit pecm mortale.
Rñ deo fm beatus Tho. scda scde. q.
lxxvi. Maledictio de q nunc loqmur ē
p quam nūciatur malū q̄ aliquē vl im/
precādo vel oprando. **Q**d qdē fm se re
pugnat charitati proximi. ergo est pec/
catū mortale. **U**n de. i. Cor. vi. Neqz
maledici regnū dei possidebunt. **E**t tā
to grauius quanto personam cui male
dicimus magis amare et reuereri debe
mus. **U**n Leuit. xx. Qui maledixe
rit p̄i vel m̄i: morte moriā. **C**ōtingit
tū ec veniale. vel ppter paruitatem ma
li quod quis alteri imprecatur. vel ppter
affectū eius q̄ pfert. dū ex leui motu vl
ex ludo. vl ex surreptione aliq̄ talia ver
ba profert. qz peccata p̄boz maxime ex
affectu pensant. **Q**uerit. **Q**ue sit pe
na pferentis maledictionē q̄ deū. **R**ñ
deo. **S**i q̄s q̄ deū vl aliquē sanctū. ma
xime q̄ brām p̄ginem talia p̄sumpserit.
debet septē diebus dñicis p̄ foribz ecclē
in manifesto esse dū missa dicit. ita q̄ vl
tima die nec palliū. nec calciāmēta: sed
corrigiam circa collū habeat. z q̄ septē
p̄cedentibus septis ferijs ieiunet in pa
ne z aqua. nec ingrediatur ecclesiā. z in
quolibet dictoz dierū tres reficiat pau
peres. et si non p̄t tres. saltem duos vl
vnū. **E**t si hoc nō p̄t. illud in penā aliā
cōmutet. **E**t si predicta renuerit. debet
ei inf̄dici ingress⁹ ecclē. z in obitu dz ca
rere ecclāstica sepultura. **S**z hec oīa fm
Goffre. p̄ tribunali sūt. **C**eterz in iudi
cio aīe discret⁹ sacerdos molliat hūc ri
gorem. **S** **U**ndecimī sūt qui iurāt
per deū et sanctos. cū hoc obligāt se ad
aliquā penā. vt dicēdo **P**er deū si hoc
non fecero. vel. si nō est sic sicut dico. tūc
hoc accidat mihi vel filijs meis. **U** sic
dicēdo **N**unq̄ p̄ diem vnā viuā. vl ad
huc hodie moriar. **U** sic. **N**unq̄ ab
oculis tuis viuēs discedam si mentiar.
vel. **D**e⁹ nunq̄ misereatur anime mee

si non fecero quod dico. et sic de alijs.
Et tunc qz Aug⁹ illa p̄ que sic iurat ob
ligat deo vt hoc sibi vel illi eueniat si se/
cus est q̄s dicit **E**t satis horribile ē se vl
suos mēdaciū sic obligare. **N**ec etiā hō
facilit se debet obligare. etiā in cā vera
qz stultū est se sic obligare. maxie si nllā
causa sublit. nec vrgens necessitas. **E**x
empluz legitur q̄ quidam vsurarius in
morte compunctus. rogauit duos ami
cos suos vt pecuniam vsurariam quaz
eis tradidit. restituerēt. **E**t p̄mus se ob
ligauit hoc facturū sub imprecatione i/
gnis sacri. **S**ecundus se obligauit sub
imprecatione lepre. **Q**ui post obitū istū
us vsurarij negligentes in hoc negocio
fuerūt. volentes p̄mitus cum ista peccā
tia aliqua lucrari. et postmodū eam re
stituere. **E**t mox in illis infirmitatibus
ambo consumpti sunt prout se ipos ob
ligauerunt. **D**uodecimī. cui quis iur
rat q̄ nolit ludere etiam pro poculento
vel esculento. **E**t sic secundum **H**enri
cum de firmaria semper peccat mortali
ter quotienscunqz ludit. **I**tem qui iurā
uit non chorizare vel non tabernam in
trare. et sic de alijs. que homo licite po
test iurare. z talia tenetur seruare. z quo
tienscunqz oppositū scienter fecerit: mor
taliter peccat. **T**redecimī. qui cui so
lennitate periurium solennizatum cont
mittunt. et hoc ē mortalissimum pecca
tum. **U**nde per tres digitos quos po
nit quis super sanctos. significat q̄ cor
pus et animam et res siue famaz dat in
potestatem diaboli. **I**mmo fm **G**uil.
Lugdunēsem in summa viciozum. qui
scienter periurat in primo periurio ma
num diabolo dat cuius qua tangit euan
gelium vel reliquias sanctorū. et donec
ille peniteat pro periurio: man⁹ illa dia
boli est. **E**t quādocunqz manu illa se si
gnat. ipse se signat manu diaboli. et nō
potest penitere vel absolui nisi restituat
illi dānum cui iurauit. **S**cendum q̄
grauitas vel magnitudo illius peccati

De secundo

scz periurij perpendi potest ex hoc qz ta
le peccatū peius est alijs peccatjs. qz cuz
alia peccata fugiūt et quasi timet res sa
cras. pccm periurij nō timet eas. h̄ illis
appropinquat. Si aliquis vult fornicari.
si est in ecclesia exit inde. si est in cimi
terio ab eo recedit. Et si est p̄pinquus
ecce vel cimiterio. elongat se ab eis. Il
levero qui vult periurare intra eccliam:
si est extra: accedit ad altare et cōmittit
pccz periurij qñqz sup altare. qñqz sup
euangelij. qñqz sup corpus. qd horren
dū ē. **S**ic ē quō terra ipm nō absorbe
at. et quō angeli q̄ circa corpus ch̄i sūt
eū nō perimūt. Item ip̄e videtur peior
diabolo. qz diabolus timet res sacras et
quasi reueret. qd ille non facit q̄ piurat
Frē talis q̄ntū in se est: vult maius ma
lū facere ch̄o q̄ crucifixoꝝ eius. **I**psi
enī intulerūt ch̄o tm̄ malū pene. piur
eū vult inuoluere in malū culpe. qd de
terius est: in hoc q̄ assumit eum et oēs
sanctos in testimonij sue malicie z iniu
sticie. **Q**uia fm̄ Thomaz sc̄da sc̄de. q.
lxxxix. Jurare est deuz inuocare. Et h̄z
Aug. Jurare est deum in testem addu
cere. qd idem est. Sc̄do quia grauitas
periurij perpēdi potest ex austeritate pe
nitentie. quia fm̄ canones pro periurio
manifesto et solennizato. debet imponi
penitentia septennis. **T**amē Raymū
dus dicit qz inspecto modo periurij. v̄
qualitate persone. et ceteris circumstan
tjs. vel maior vel minor penitentia est
imponenda. **C**oncordat Hostjs. **T**er
tio patet qz ex eo qz fm̄ Hostjs. hoc cri
men in penitentia comparatur homici
dio voluntario. **Q**uarto patet ex eo qz
pluribus infamis efficitur. nec postea qñ
tuncunqz peniteat in testimonij recipi
tur. extra de testi. **Q**uinto ex pena que
inflicta est etiam in presenti a deo super
periuros. **U**nde legit qz quidā **D**eca
nus ecclesie Coloniens̄ quinqz marcas
auri. de pecunia sue ecclie fratri suo car
nali misit mutuādo. quo **D**ecano mor

tuo **C**anonici debitū repetūt. et qz sup
per hoc nō habebāt testes. ille p̄tinacit
debitū negauit. qd cū iuramento firma
uit. q̄ rediēs domū. in media via remā
sit immobilis. ita qz nec ante nec retro pore
rat se mouere. et sicut factus fuit murus. itō
in corde suo vouit qz ad locū piurij redi
ret. z suā maliciā manifeste diceret. z re
stitueret ecce pecuniā de tenentā iniuste. z
sic penitentia ducit liberat est. **E**t ali
ud exemplū legit qz qdam sup sepulcrū
sc̄i **P**ācracij martyris piurauit. et mor
manū retrahere nō potuit. et sic oibus
malicia z iniusticia innotuit. **Q**uerit
Quare p̄ euāgelij z reliquias sc̄oz iura
mus. **R**ū deo fm̄ Thom. sc̄da sc̄de. q.
lxxxix. **O**mne iuramentū p̄ncipalit̄ refert̄
ad ip̄z deū cuius testimonij inuocat. **S**e
cūdario at̄ assumunt aliqueres nō fm̄
se h̄ q̄ntū in eis diuina p̄itas manifesta
tur. **S**icut iuram̄ p̄ euāgelij. et p̄ eū cuius
p̄itas in euāgelio manifesta. et p̄ sc̄os
q̄ h̄c p̄itatem crediderūt z suauerunt.
Quartidecimi. **Q**ui recipit vel
cogit aliquē false iurare. et sic recipit fri
uole iuramentū ab illo: peccat mortalr̄
Rō ē. qz q̄ p̄pellit aliū ad iurādū. z sc̄it
eū false iurare. vincit homicidā. z om̄it
tit duplex homicidij. qz ille occidit cor
pus. et ille aīam. **I**mo duas aīas. illi
scz q̄ iurat falsū. z suā ip̄i q̄ recipit. vtz
xxij. q. v. **I**lle. z. c. q̄ exigit. **I**n h̄ p̄cor
dat **H**enr̄ de fir. in expōne sc̄di p̄cepti
Sciēd̄ qz si q̄s diceret. **E**xist̄ se q̄ret
qz nlls possz aliū cogere ad sibi soluēdū
si nlls d̄eret accipere aliq̄d iuramentū. **R**ū
de qz ad iudiciū p̄t eū citare z iusticiaz
ab eo exigere. z si tibi negauerit quō p̄t
ip̄e sc̄ire si receptus es iuramentū ab eo
v̄l nō. qz h̄z **A**rg. p. p. h̄. **D**e futur̄ p̄ti
gētibz nō ē def̄miata p̄itas. **Q**ū at̄ p̄si
deras qz alit̄ eē nō p̄t z nih il p̄t tibi am
pli fieri nisi iuramentū. qd ḡ iuuat teil
lud iuramentum qd sic friuole ab eo reci
pis. **N**ōne vna mēsurā vini valeret pl̄
tibi q̄ tale iuramentū piurij. **E**rgo q̄

De secundo

nem illi? dubij enarraret sicut litigio illi
 cessaret. Quinto ad pmittendum obedi-
 entiam suis superioribus vel fidelitatem suis prae-
 latis vel etiam alicui communitati. vel ex parte offi-
 cij vel alius de causis licitis. Tamen scien-
 dum quod quodammodo officium. quod a praelato vel a consilio
 civitatis committitur. si intendit sic facere ut
 iurat non est peius. **S**ed valde sollicitus est
 de quod illud quod iuravit promissit. ut si in
 exigentiam iuramenti ad effectum perducatur.
 Alias si fraudem faceret exequendo hoc quod i-
 iurando promissit toties peius efficeret quo-
 tiens si scienter transgredere. Ergo valde
 magnam et terribilem est sic aliquid recipere super
 iuramentum. quod talis animam suam periculosam ponit
 per periculum. Si autem per aliquod negotium rite
 canonici iurant vel aliquod officium ceteri of-
 ficiales. et hoc in principio non intendit exe-
 qui vel iuramentum exigit. hoc propter lucrum et af-
 fectum acquirendum iurat. ipso facto sic iura-
 do est peius. et quotienscumque postmodum ita
 iuramentum transgreditur. toties mortaliter
 peccat. **Q**uod iuramenta contingunt que iu-
 rantes adimplere non intendunt. Et qui
 scienter dant occasionem talibus trans-
 grediendi sua iuramenta. vel eos propter
 suum lucrum ad talia inducunt rei erunt in
 peccatis illorum et deum graviter offendunt
 quia plus debent diligere salutem proximi
 quam proprium lucrum vel commodum.

X **Q**uindecim quod votum deo factum
 transgrediuntur. Unde ad maiorem hu-
 ius evidentiam circa votum principali-
 ter septem sunt notanda. **P**rimo quid
 sit votum. et que. et quot requiruntur ad
 votum. Respondeo secundum Henricum de
 firmaria. **N**otum est spontanea promissio
 cum deliberatione et obligatione firma-
 ta. vel sic. **N**otum est conceptio melioris
 propositi cum deliberatione firmata er-
 go patet quod ad votum tria requiruntur.
Primum est propositum voluntatis quod
 debet fieri ex animi libertate. non autem
 ex coacta necessitate. Ex quo patet si ali-
 quis cogatur metu cadente in constan-
 tiam ad aliquid devotum. non tenet exolve-

re. **S**ed si pariter vel cognati alicuius vo-
 uerit aliquid votum per aliquo eo ignorante
 ipse postmodum per hoc acceptare vel non. quod
 votum deus fieri ex animi libertate. **E**t hoc est
 primum quod requiritur ad votum. **S**ecundum est de libe-
 ratione voluntatis. quod si aliquid subito aliquid
 bonum percipiat. non obligatur ex voto ne-
 cessitate ad servandum. sed solum ex qua-
 dam decentia et congruitate in quantum
 divinis et bonis instinctibus non est res-
 sistendum. **T**ertium est quod votum sit de
 re bona. aliter non obligat dicente **Th.**
 in li. de summo bono. **I**n malis promissis
 rescindit fidem. et in turpi voto mutat
 decretum. et xxij. q. 8. **I**dem in eodem
 libro. **Q**uod incaute vouisti ne facias.

Sciendum quod votum licitum si ob-
 ligat ad servandum si vouens sit sui iuris. quod
 est transgressio est mortale peccatum. **E**xceptis
 quatuor casibus. **P**rimus est si aliquid vouit sub
 conditione. non tenet exolvere votum. puta
 si aliquid vouit beate virgini ieiunare se
 sanet. talis si non sanet in tempore prefixo non ob-
 ligat ad solutionem voti. et sic de alijs. **S**e-
 cundus si accedit dispensatio eius quod dispensa-
 re potest in voto. quod tamen nunquam fieri debet
 nisi in eque bonum vel in melius commuta-
 re. **U**erum quod potest in voto dispensare.
 vel vota commutare. Respondeo secundum
Raymundum dioecesano episcopum per suis sub-
 ditis omnia vota commutare. vel etiam cum eis de
 dispensare exceptis quatuor votis. **P**rimum
 est votum continentie quia cum vir aut nuda
 potest aliquid melius inveniri in quod
 commutet. ut per **Eccl.** 26. **N**on est digna
 ponderatio aie continentie. **S**ed hoc est
 tertium. scilicet pugnando pro fide christiana
Tertium est votum visitandi limina apostolorum
 petri et pauli. **Q**uartum votum visitandi
 liminaria beati Jacobi. in his solum
 papa potest dispensare. et ita sicut curia. **A**lia
 pro vota possunt episcopi commutare et aliquid in
 voto dispensare. nam quandoque absolute
 determinat aliquid votum non esse servandum
 deus esse dispensatio voti. **V**erbi gratia. si il-
 lud quod vouetur esset malum vel iniustum

level maioris boni impedimentum qd
est contra rationem ei⁹ quod cadit sub
voto. Quia fm Thomam. votum dz
esse melioris boni Et ideo in tali casu ne
cesse est qd determinetur votum non esse
seruanduz. Et hoc dicitur dispesatio vo
ti Sed comutatio voti dicitur quando
p hoc voto quod seruanduz erat aliqd
aliud imponitur Unde minus est vota
comutare qm in votis dispensare vtriusq
tamen in auctoritate patorum ecclie co
sistit. Pro quo sciendum qd ad dispesati
onem vel vota comutanda duo reqrun
tur scilicet auctoritas et causa siue necessi
tas. Sed que est causa sufficiens in dis
pensando de votis. Respondeo fm Al
bertu. Sufficiens causa est paupertas vt
si vouit ieiunium et mendicans non iue
nit i vna hora qd ei sufficiat. Similiter, et
infirmitas. vt si vouit abstinentiam a vi
noz a carnibus et incurrit languorem: et
in talibus potest fieri dispensatio. Ter
cius casus est si impotentia et impossibi
litas accedat Nam quicquid votum fi
endum impediret si p sens esset hoc ipm
superueniens voto facto obligationem
aufert. Un si aliquid possibile sit diu
ueretur: postea fiat impossibile. tollit obli
gatio qntuz ad hoc: puta si aliqs diues
vouit edificare ecclesiam: postea paup
tate supueniente pficere no pot non obli
gat. Hoc tñ sic intelligendo fm Henri
cu de str. si fact⁹ est oino ipotens. absolu
tus est a voto. Si aut sit impotens in pre
senti qd totu pficere non possit. tunc rema
net solu ligatus ad illud qd potest et ad
aliud non. Quartus casus est si vouens
non sit sui iuris. quia quicq subest po
testati aliene non potest aliquid vouere
quod illum cui subest a debito subiecti
onis impediatur. Unde seruus q subest
dño non potest vouere quicq quod pot
est cum impedire a seruitio dñi sui. et sic de
alijs subdit. **¶** Tercio notadu
q votu e duplex. scz solene et simplex. Et
vtriusq transgressor fm Thomam se

cunda scde. q. 87. peccat mortalit⁹ Qui
da graui⁹ peccat frangendo voti solene.
dist. 27. Si vir. Et votuz solene dz qd
fit p susceptoem sacri ordiis. vl p pfessio
nem expressam vel tacitam factaz alicui
de religionibus approbatis. Simplex
votum est de non contrahendo vel casti
tatem seruando. et huiusmodi. Et quan
to manifestius est emissum tanto maior
penitentia debetur transgressori. No qn
do de voto simplici. tunc sciendum secun
du Henricu de firmaria q peccat mor
taliter qui post simplex votum continen
tie contrahit matrimonium. Tuz quia
facit contra preceptum diuinum quo di
citur. Vouete et reddite. Tum qm in fo
ro conscientie apud deum tantum ob
ligat quantum solenne simplex votum.
Et quo euidenter sparet qd phane fa
ciunt q inducunt p siliuz et licentiam ali
quas personas post votum simplex con
trahere matrimonium: Qui peccat tri
pliciter. Primo q suo consilio impellit
aliam virginem ad peccatum mortale.
scilicet transgrediendo votum: quia qui
cunq dat consilium vel auxilium vel fa
uorem ad aliquid quod est peccatu mor
tale erit particeps illius peccati. Unde
Aug⁹. sup Joannem. Homicida dia
bolus dicitur non q gladio armat⁹ vel
fero cinctus ad hominem venit. sed qz
malum verbum seminauit. Noli ergo
teno putare homicidam quando proxi
mo tuo mala psuades. Scdo qz perso
nam illam maximo periculo exponit cu
fm certiore opinione nunq possit pete
re debitum sine peccato vnde lz petere no
debeat. reddere tamen tenet Tercio qz
xpm sposum illi⁹ pgnis grauiter offen
dit. qui dat consilium vel auxilium tali
bus ad contrahendum matrimonium.
Hoc patet. quia tales virgines post vo
tum continentie spernunt christuz. que
primitus pre omnibus viris sibi eleger
unt. Qd non est modica irreuerentia
ipi xpo q p eo elegit vnu aliu sposum q

De secūdo

est minus pulcher. minus bonus minus
dulcis. minus diues. et sic de alijs. **I**te
propter voluptates breuē suē misere carnis
derelinquit dulcedines celestis gaudij. et
ipm deū q̄ est d̄s totius solatois et om̄is
dulcedinis. **I**nsup propter societates talis
mortalis sp̄s p̄uat se societate b̄tē marie
p̄gis et om̄is sc̄toꝝ et om̄is angeloz vniuer/
salit om̄is electoz ī celo existētū. **I**nsup
propter talē sp̄sum d̄anat se cū corpe et aīa
et associat se ad societate omnium dam/
natorum et omnium demonum qui sūt
ī inferno si sic moritur. **E**x p̄missione di/
uina q̄nq; talis homo venit ad amaritudinē
vbi q̄ sūt carnis delectatōem. **Q**uod forte
hēbit vix iracūdiū q̄ eā p̄uocet et multis
afflictionib; affliget. **I**te sciēdū q̄ nūq;
talis sciēt debeat sibi talē desp̄sare. qz
q̄ recipit p̄sonā alteri? voluntatē ei? ta/
lem p̄ hoc q̄uit offendit. **S**icut ille xpm
q̄uit offendit. q̄ ei? sp̄sam sibi assumit
et ideo q̄nq; sequit hoc malū q̄ nunq; be/
ne uiuūt nec b̄n habebūt. nec ī corpe nec
ī aīa. nec etiā ī reb; t̄p̄alib; qz sibi mu/
tuo discordant et diabolice simul uiuūt.

P **Q**uarto q̄rit vtrū uouēs tene
atur statim votū adimplere. **R**espōdeo
fm̄ Guil. Si votū ē absolutū. tene statim
cū p̄t adimplere. nisi i uouēdo aliud
habuerit ī mente. scz qz sup illā d̄icē v̄l/
lū terminū uoluit adimplere. et tunc po/
terit vsq; ad illū terminū p̄fixum licite ex/
peccare. s̄ non vltra. **E**t d̄r Deute. xxij
Cum votū uoueris d̄no d̄o tuo nō tar/
dabis illd̄ reddere. qz req̄ret illud d̄ns
d̄s tu? et si moratus fueris. reputabit t̄i
bī in peccatū. **H**oc heu illi nō aduertit
qui votū suū qd̄ deo vel b̄tē Marie p̄gi
nuel sancte ei? uouerunt vsq; ad decem
uel ad viginti annos. p̄trahunt. et sup il/
los ira dei quandoq; etiā ī p̄senti uita
deserit. **E**xemplū legit q̄ fuit q̄dam
hō litterat? multoz vitioꝝ fuus. q̄ cuz a
q̄dam p̄ore ammonit? fuisset frequēter
vt seculo renūciaret et uita suā emēdaret
et cū frequēt se hoc facere. p̄mississet. p̄

missum nō adimpleret. incepit subito gra/
uiter ifirmari. **Q**ui cū misisset p̄ p̄ore et
uentēs ad eū admoneret eū vt p̄missum
adimpleret subito clamare cepit. **Q**uod pat/
ora p̄ me qz duos ueniūt ad deuorandū
dū me. **Q**ui orōnib; ei? liberat? nō cura/
uit p̄missum adimplere. **E**t mox itez cla/
mare cepit. ecce ignis occupat me ad de/
uorandū. et itez petit orare p̄ se. **E**t ig/
nis per orōem euanuit. et sic itez libera/
tus ē. et p̄missum adhuc adimplere con/
tempnit quasi desperando. ad dei iudi/
cū raptus audiuit p̄ferre sententiaz cō/
tra se de malis suis. et a raptu itez sub/
ito rediens retulit corā oībus uisā et audi/
ta. et qz ab eo esset p̄cisa oīs spes salutis
Et addidit. **E**cce adsunt duo demōes
portātes vnam maximam sartaginē
vt frigar in ea in eternū. **E**t tūc clamare
cepit. **U**e. ue mibi: qui uotū meū non
adimpleuit de d̄o et de salute aīe mee nī
hil curauī. **I**do sententia ire dei. p̄lata ē
et tra me. **Q**ui cū hec diceret vna gutta
d̄ sartagie cecidit sup manum ei? qz vsq;
ad ossa oīb; uidentib; cū deuorauit. **E**t
īpe tūc ait. **N**unc credite. ecce me demo/
nes ī sartaginē p̄iciunt. et hec dices: ex/
pirauit infelic. **Q**uinto q̄rit de vo/
tis q̄ fiunt ī angustijs: an obligēt. **R**ū/
deo fm̄ Guil. mulieres ī partu uouētes
v̄l quicūq; alij ī angustia p̄stituti si ha/
beant deliberataz int̄ctōem obligādi se
obligati sūt. **S**ec? ē subito et indeliberate
Sexto vidēdū ē q̄ possint uoue/
re: et qui non. **C**irca qd̄ queritur. **U**trū
pueri possint uouere. **R**ūdeo sc̄dm̄ be/
atū Thomam sc̄da sc̄de. q. 88. **P**ueri
ante annos pubertatis duplici rōne uo/
uere non possunt. **P**rimo quia vt ī plu/
ribus patiunt rōnis defectū. hoc tamē
contingit ī aliquib; accelerari. **S**c̄do
quia sunt ī potestate parētum v̄l tuto/
rū qui sunt eis loco parētum: et ideo eoz
vota nō habēt effectum. **I**lle autē fili/
us qui uenit ad annos pubertatis est q̄
de sue potestatis quantum ad ea q̄ p̄t

precepto

nent ad suā psonā: pura q̄ p̄votiū obli-
get se i religionē: v̄l q̄ matrimonii p̄tra-
bat. Et idem est de filia que est i domo
patris. ¶ **U**trū religiosus possit voue-
re: Respondeo s̄m̄ beatum Thomam
vbi supra. Cum nullum tempus exce-
ptum sit in quo p̄lat⁹ non possit sub-
ditū circa aliquid occupare: ideo nulluz
votiū religiosi firmū est sine p̄sensu p̄rela-
ti. q̄z non est sue potestatis. ¶ **U**n̄ r̄ sc̄dm̄
Raymūdū. Si vouerit non debet exe-
qui sine licentia p̄lati: ne forte sup̄ h̄ alij
scandalizarent si eoz cōsuetudines volu-
erit excedere: v̄l ne detur occasio euagā-
di. ¶ **I**tem querit v̄trum p̄lat⁹ possit ab-
soluere religiosos a votis factis ante in-
gressum. Respondeo s̄m̄ Thomam et
Ray. Ipa religio in ip̄o p̄mo ingressu
soluit huiusmodi vota. Addit t̄n̄ beatus
Thomas in quodlibeto q̄ cū obedi-
entia sit maximū votoz p̄ om̄i voto suffici-
entissime recōpensat. Et q̄z ingrediens
religionē nihil ibi p̄t retinere p̄p̄riē volū-
tatis. nullū q̄votum p̄p̄ria voluntate fa-
ctū retinere oportet. Sed statim illud
debet ostendere patri monasterijz se ei⁹
subijcere volūtatī. ¶ **R** ¶ **S**eptimo
queritur v̄trū alter coniugatoz possit se
obligare voto ingredi religioez sine alio
Respondeo si non interuenit copula car-
nalis: potest alter vouere z ingredi reli-
gionem inuito alio. Sed postq̄z inue-
nit carnalis copula: tunc vnus sine p̄sen-
su alterius non p̄t. ¶ **I**tem querit v̄trū vxor
vouere possit. Respondeo q̄ non sine cō-
sensu viri: maxime in his votis q̄ sine sc̄a
dalo viri p̄fici nō p̄nt. Tamen si vxores
emiserunt votū abstinentie peregrinatōis
v̄l cōtinentie: v̄l etiā d̄ mane surgendo:
vel q̄d cūq̄ aliud nō debet autoritate
sua contrauenire. sed viri p̄nt irritare ta-
lia vota etiam si ante matrimonii p̄tra-
ctum emiserant talia vota. sc̄z ieiunādo:
peregrinando. mane surgēdo. z m̄liere
netur in hoc sequi v̄trū ei p̄sentire. ¶ **S**c̄i-
endū t̄n̄ q̄ vir sola illa vota reuocare p̄t:

que ip̄a implere non p̄t sine sc̄a dalo sp̄s
us viri: sicut ieiunare: peregrinare: mane
surgere: z ire ad matutinas: et h̄mōs.
Alia vero vota non: v̄t si vouerit q̄ da-
ret aliquid de p̄p̄rio vbi est consuetudo
q̄ mulier habē p̄t bona parafernalia v̄l
si vouerit oīem aliquāz h̄mōs. ¶ **I**tem q̄
ritur v̄trū in votis cōficiendis vel dimit-
tendis vxor z vir ad paria iudicent. Re-
spondeo s̄m̄ Raymūdū. q̄ntū ad vo-
tum continentie s̄m̄ oēs doctores vir et
mulier ad paria iudicant. In voto autē
abstinentie dicunt quidam q̄ cū vir sit ca-
put mulieris: p̄t tale votūz facere inuita
vxore. ¶ **Q**d t̄n̄ intelligendū est s̄m̄ Hu-
gonem nisi per tale votū fieret p̄iudiciuz
vxori de debito reddendo q̄d p̄ iura vi-
detur satis p̄habile. In voto autē peregrin-
atōis dicendū q̄ neut̄ coniugum p̄t alio
inuito h̄ facē. Fallit t̄n̄ hoc in voto hie-
rosolymitano: quia in fauorē terzescē z
fidei xp̄iane p̄vir sine consensu vxoriz fa-
cere hoc votū z implere. ¶ **V**xor tamē vt
consentiat est attentū monenda. Inno-
centi⁹ dicit q̄ p̄ter votū vltimatum
neuter coniugū peregrinari p̄t sine p̄sen-
su alterius. imo si aliqui cōsenserit p̄t re-
uocare licet peccet. hec Innocenti⁹. Et
nota exemplū terribile de illis q̄ non p̄-
soluunt vota sua h̄ suscipiunt dispensat̄-
onem false z sine causa. Legit̄ q̄ in d̄o
cessi tracetensi erat quidam rustic⁹ vsu-
rari⁹ qui t̄p̄e p̄dicatōis sancte crucez cru-
cem accepit: z postea crucem z votum re-
demit quinqz libris z circumuenit dolo
dispensatozem cum posset dedisse. xl. li-
bras. ¶ **I**ste sedebat quadam die in ta-
berna dicens alijs qui vota sua p̄solue-
runt. Vos stolidi transibitis mare sup̄
periculo vite vestre z expenditis sub am-
vestram: ego autē redemi quinqz libris
votum meum. Et cum domi maneam
similem mercedem vobis habeo. Et sic
iactabat se de dolo z fraude sua. Nocte
autē quadam cum iaceret cum vxore sua
audiuit in molendino suo quod erat do-

nui contiguit motu quasi molentis rote. Et dixit puero suo. Vade et vide quid sit in molendino: puer iuit: et redijt horrore percussus. Cui dices. Quid est tibi? Et ille tantus horrore inuasit me in ostio molendini: ut cōpelleret me redire. Et ille. Ergo si diabolus tibi sit: ego ibo et videbo. Iniecit toga scapulis venit ad molendinum. Erat enim nudus: ostium aperuit et introspexit: et vidit duos equos nigerimos: et viz nigrum stantes iuxta equos nigros: qui dicebat ad rusticum. festina: et ascende equum istum qui propter te adductus est. Ille expanit. At ille. Quid tardas. prope vestem tuam et veni. Erat enim vestis eius crux affixa. Ille desperat ex virtute vocis diabolice: et cecidit vestem equum ascendit: et vir ascendit alterum equum et statim deductus est ad diversa loca penarum: ubi ille miser vidit proem et mrem torqueri propter res iniustas quas possideret et sibi hereditario iure reliquerunt. Insuper et alios quam plurimos ibi vidit. Quos cognovit. et vidit ibi quendam militem in inferno vacce furenti averso corpore ita ut dorsum haberet ad cornua vacce que huc illucque discurrebat: ac crebris ictibus dorsum militis cruciabat. Et cum quereretur rusticus: quare illam penam sustineret? Respondit vaccam istam rapui sine misericordia: cuiusdam vidue: et ideo oportet me hanc penam sine misericordia ab ea tollerare. Ostensa est ei ibi sedes ignea et dictum est ei: modo revertere ad domum tuam: et post tres dies reverteris ad locum istum et mercedem accipies in ista sede. **D**ox de mane ductus semiuiuus et inuentus est in molendino ab yxoerz familiaria. Et conuocatis cognatis et amicis suis dixit omnia que ei acciderant: que viderat quasi sub desperatione. **V**ocatus est sacerdos qui cum amonere eum ad contritionem et confessionem. Respondit. Quid profunt verba ista: non possum confiteri: superfluum video confiteri. et video quod in me dispositum sit necessarium esse impleri.

ri. Sicque miser ille sine sacramento ecclesie defunctus est.

De tertia precepto

Memento ut diem sabbati sancti facies. Hoc preceptum refertur ad spiritum sancti bonitatem sicut secundum ad filii veritatem: et primus ad patris potestatem. Decet enim hominem perfectum deuotiois: hac die totaliter quiescere: ita quod si homo quiescit in orationibus vel etiam bonis operibus per totam septimanam neglexit recuperet in ista die. **¶** **C**um ad eundem diem huius precepti queritur quare sabbati dies fuerit translata in dominicam. Ad quod dicendum quod hoc conuenit rationi. Primo ob memoriam beneficij domine incarnationis. Quia sicut die dominice mundus fuit creatus: sic eodem die fuit per mysterium incarnationis re-creatus. Et hoc beneficium dignissime in memoria iugiter est habendum. quia per hoc deus summam charitatem exhibuit. dicente apostolo. Propter nimiam charitatem qua dilexit nos deus filium suum misit. Et maxima enim charitate precessit quod propter eum fieri et nasci hominem voluit: ut nos deificaret et ut hominem abiectum ineffabiliter exaltaret. et ut hominem medicum thesauro diuinitatis locupletaret. **¶** **¶** **A**ugustinus super canonicam primam Johannis. Amavit te dominus et fecit se propter te hominem. deus subiecit se et exaltauit te: inclinauit se et suscepit te. Exinanauit se maiestate: et impleuit te diuinitate. descendit usque ad te: ut tu descenderes usque ad eum. **¶** **S**ecundo propter memoriam beneficij resurrectionis que fuit dominice die facta: et que est causa et exemplar nostre resurrectionis. Nam illa die contulit nobis tria bona. **¶** **P**rimo: quia mortem nostram destruxit et eam in seipso occidit. Nam secundum Augustinum dignum erat ut quia diabolus christum innocentem peremerit potestatem perderet in eos quos sua